

Universita Karlova

Filosofická fakulta

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

2010-06-14

Věc: posudek bakalářské práce

Autor: Pavel Drnovský

Titul: **Tvrz v Třeboveticích**

Výzkum tvrze v Třeboveticích u Hořic, uskutečněný konzervátorem Emilem Dufkem roku 1921 (za účasti Karla Gutha), patří k základním zdrojům poznání hmotné kultury drobných opevněných sídel období středověku a raného novověku v Čechách. Přestože nálezová situace a archeologický materiál byly na svou dobu (20. léta 20. století) poměrně důkladně zpracovány a záhy i publikovány, moderní a komplexní vyhodnocení výsledků výzkumu, doplněné o nezbytnou obrazovou přílohu, podává až předložená práce. Její struktura je přehledná, logická a svědčí o autorově smyslu pro systematickou práci, o schopnosti využívat různých druhů pramenů i o dobré orientaci v samotné problematice středověkých tvrzí.

Historie výzkumu tvrzí na teritoriu východních Čech (hl. 2) připomíná klíčové (např. Semonice) i méně známé lokality, jež ve svém souhrnu podtrhují význam archeologických pramenů regionu. Hlavní pozornost je věnována třebovetické tvrzi (hl. 3), zasazené do geograficko-přírodního rámce, historických souvislostí, archeologického kontextu. Samotná revize Dufkova výzkumu na základě dochovaných materiálů není s odstupem devadesáti let snadným úkolem. Interpretaci pozoruhodné stavební situace komplikuje rovněž skutečnost, že představuje neúplné torzo objektu, jehož výzkum nebyl dokončen. Zaniklá vodní tvrz byla založena v charakteristické poloze pod hrází rybníka v terénu, který vyžadoval vynesení zdiva na roštu, podloženém dubovými pilotami. Na základě pečlivé analýzy archivní dokumentace výzkumu (plány, fotografie) práce přináší nové grafické řešení odkryté situace, jež autorovi umožňuje navrhnout alternativní hypotézy stavebního vývoje (alespoň v partiích dotčených výzkumem – palácová budova rozšířená o přístavby). Přínosem je rovněž dendrochronologické určení vzorku jedné z pilot (kolem pol. 14. století), jež ukazuje – podobně jako dnes neznámé ostění portálu, na gotický základ tvrze, přestavěné a rozšířené v renesanci.

Těžiště práce leží v podrobné analýze nálezového fondu (hl. 4), uspořádaného v obvyklých materiálových skupinách, z nichž některé stojí za to připomenout. Středověká a raně novověká keramika je hodnocena z hlediska technologie, typologie, dekorace, práce naznačuje chronologické závěry a vztahy k regionální produkci Jičínska a Novopacka. Pozornost poutají nepočtené, ale ikonograficky zajímavé kachle, slohově příslušející pozdní gotice a renesanci. Pro některé méně obvyklé ikonografické typy autor vyhledal volné obrazové předlohy (např. Vyhnání z Ráje), u kachle s heraldickou symbolikou řádu německých rytířů upozorňuje na pravděpodobnou souvislost s blízkou miletínskou komendou. Cennou složku nálezového souboru představuje renesanční duté sklo, jež práce typologicky klasifikuje, právem vyzdvihuje přítomnost emailové malby a všímá si analogií ze soudobého městského prostředí. Nelze nezmínit fragmenty svatební číše vlastníků tvrze, Bohuslava Záruby z Hustířan a Johanky ze Sloupna (připomínané zde r. 1571), jež patří k našim vůbec nejstarším příkladům tohoto zboží. Z hlediska funkční interpretace je přehledně analyzován kovový inventář. V některých případech autor přehodnotil původní výklad Dufkova katalogu a uvádí nové určení předmětů (např. u militarií). V prostředí českých tvrzí unikátní nález lotového závaží naznačuje souvislost se směnou či spíše tezurací majetku v objektu vrchnostenského sídla. Fakt, že tento nález „vypadl“ z nedávného soupisu závaží z ČR (Doležal 2008) jen ilustruje potřebu věnovat znovu pozornost trebovětickému souboru i podobným muzejním fondům. K ojedinělým nálezům patří např. výrobky kožedělných řemesel, součásti oděvu a obuvi. V další syntetické části práce autor otvírá otázku života na trebovětické tvrzi (hl. 5) a předkládá výsledky k diskusi (hl. 6). Konstatuje, že získaný nálezový soubor má charakter neúplného vzorku (navíc některé předměty Dufkova soupisu již nešlo dohledat). Přesto je rekonstruovaný obraz každodenního provozu trebovětické tvrze, odvozený z jejího hmotného inventáře, věrohodný a v mnohém rozšiřuje naše dosavadní představy o životním prostředí drobných šlechtických sídel.

Důležitou součástí práce je připojený katalog (hl. 7), čítající 218 položek s odkazy na inv. čísla Muzea v Hořicích a Národního muzea. Zvolený deskriptivní systém a celkové uspořádání katalogu umožňuje rychlou orientaci v materiálu a v kombinaci s kvalitní obrazovou přílohou poskytuje ucelenou představu o nálezovém fondu, který by si zasloužil spolu s výsledky analytické části práce publikaci.



Vladimír Brychl

Národní muzeum